

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΤΣΑΠΡΑΪΛΗΣ

# ΤΟ ΚΑΤΕΒΑΣΜΑ ΤΟΥ ΦΕΓΓΑΡΙΟΥ

εικονογράφηση: Kanellos Cob

ΙΚΑΡΟΣ



## ΤΟ ΚΑΤΕΒΑΣΜΑ ΤΟΥ ΦΕΓΓΑΡΙΟΥ

© 2025, Χρυσόστομος Τσαπραΐλης

© 2025, Εκδόσεις Ίκαρος για την ελληνική γλώσσα

Επιμέλεια – Διόρθωση: Μάνος Μπονάνος

Σχεδιασμός – Εικονογράφηση εξωφύλλου: Kanellos Cob

Στοιχειοθεσία – Σελιδοποίηση: Εκδόσεις Ίκαρος

Εκτύπωση: Κοτσάτος Α.Ε.

Βιβλιοδεσία: Ηλ. Μπουντάς – Π. Βασιλειάδης Ο.Ε.

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης-Παρισιού, που κυρώθηκε με τον ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, της σελιδοποίησης, του εξωφύλλου και γενικότερα όλης της αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους, σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν. 2121/1993.

Πρώτη έκδοση: Απρίλιος 2025

ISBN 978-960-572-748-2

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΚΑΡΟΣ • ΒΟΥΛΗΣ 4, 105 62 ΑΘΗΝΑ • Τ: 210 3225152 • [www.ikarosbooks.gr](http://www.ikarosbooks.gr)

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΤΣΑΠΡΑΪΛΗΣ

# ΤΟ ΚΑΤΕΒΑΣΜΑ ΤΟΥ ΦΕΓΓΑΡΙΟΥ

εικονογράφηση: Kanellos Cob

ΙΚΑΡΟΣ



## ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η γυναίκα παραμέρισε τα κρόσσια της κουρτίνας που κάλυπταν την εξώπορτα και βγήκε απ' το ετοιμόρροπο σπιτάκι. Ρίγησε ευχάριστα. Μετά την αποπνικτική θέρμη της σόμπας, ένωσε το κρύο του Δεκέμβρη στο βουνό ευπρόσδεκτο, ανακουφιστικό.

Ήταν μια όμορφη βραδιά, δίχως αέρα ή σύννεφα, που τη γέμιζε το τραγούδι από όσα νυχτοπούλια δεν είχαν πετάξει νότια για τον χειμώνα. Το ολόγιομο φεγγάρι που είχε ξεπροβάλει από ώρα πάνω από τις σκιερές σιλουέτες των ελάτων έμοιαζε με αβλέφαρο μάτι. Απέναντι, στην πιο πυκνοχτισμένη μεριά της κοιλάδας, πέρα απ' το ποτάμι που έσκιζε το χωριό στα δύο, έφεγγε φως σε κάποια από τα παράθυρα του οικισμού. Μέτρησε δεκαπέντε, ελάχιστα σε σχέση με το πλήθος των πέτρινων σπιτιών.

Έσθησε αυτή. Δεν είχε ακούσει πυροβολισμούς. Ήλπιζε πως οι κυνηγοί αναπαύονταν απόψε, όπως της είπε το αφεντικό της.

Λαϊκές μελωδίες ξεχύθηκαν για μια στιγμή και τα πουλιά διέκοψαν το κελάηδημα ξαφνιασμένα. Κάποιος είχε ανοίξει τη βαριά ξύλινη πόρτα της μοναδικής ταβέρνας του χωριού, μάλλον για να πάρει λίγο αέρα. Η γυναίκα, που δούλευε αδιάκοπα εκεί για περισσότερους από έξι μήνες, ήξερε καλά πόσο αφόρητη μπορούσε να γίνει η ατμόσφαιρα στο μαγαζί – από τα μέσα του Οκτώβρη ο ιδιοκτήτης κρατούσε μονίμως αναμμένη την πελώρια σόμπα που δέσποζε στο κέντρο της μεγαλύτερης από τις δύο αίθουσες της επιχείρησης.

Όμως εδώ, κάτω απ' τα αστέρια, στην επάνω άκρη του χωριού, το κρύο άρχιζε να τρυπώνει στο κορμί της. Κούμπωσε ως τον λαιμό τη μάλλινη ζακέτα που είχε ρίξει στους ώμους της πριν βγει στην αυλή.

Για επτά μήνες έμενε με τον γιο της σ' αυτό το παλιό καλύβι, ψηλά στην προσήλια μεριά του χωριού, μακριά από τα άλλα σπίτια. Ήταν η μόνη στέγη που είχε καταφέρει να βρει, όλο κι όλο δυο μικρά ασφυκτικά δωμάτια και ένας ξεχαρβαλωμένος καμπινές στο πλάι.

Αναλογίστηκε πόσα σπίτια είχε αλλάξει από όταν πήρε τον δρόμο της προσφυγιάς και έφτασε έγκυος στην Ελλάδα πριν από οχτώ χρόνια. Σε πόσες τσιμεντένιες τρώγλες είχε μείνει, στοιβαγμένη με άλλους δύσμοιρους που ξεριζώθηκαν από τους τόπους τους. Την είχε κουράσει η μεγαλούπολη, δεν ήταν μέρος για να μεγαλώνει παιδί. Πριν από οχτώ μήνες άκουσε πως ζητούσαν γυναίκα να δουλέψει σε ένα ορεινό χωριό της Θεσσαλίας και αμέσως άδραξε την ευκαιρία για ένα πιο ανθρώπινο περιβάλλον.

Μια κουκουβάγια πέρασε αθόρυβα μπροστά της κι ευθύς ακούστηκε η καμπάνα της μεγαλύτερης από τις τρεις εκκλησίες του οικισμού. Ήταν εννιάμισι.

Τόσοι μήνες σε αυτά τα βουνά και ακόμη της έκανε εντύπωση το πλήθος των άδειων κτιρίων: σπίτια, αποθήκες, καλύβες, ακόμη κι εκκλησίες. Τόσες κλειστές οικοδομές, σφραγισμένες, αχρησιμοποίητες, λες και είχαν παραδοθεί σε αδιάκοπο ύπνο. Δεν μπορούσε να φανταστεί πώς μπορεί να ήταν το χωριό πριν από πενήντα-εξήντα χρόνια, πριν ο κόσμος κατέβει στις πόλεις. Ακόμη και τα σαββατοκύριακα που η λίμνη πλημμύριζε με επισκέπτες, σπάνια έβλεπε πάνω από είκοσι φωτισμένα παράθυρα.

Μπήκε ξανά στο σπίτι και κάλυψε ενστικτωδώς τη μύτη της. Μύριζε καπνιά από την πανάρχαια σόμπα με το σκουριασμένο, γεμάτο τρύπες μπουρί. Το τρεμάμενο φως μιας λάμπας πετρελαίου πάσχιζε να ξορκίσει τις σκιές μιας και το ηλεκτρικό ρεύμα δεν είχε φτάσει ως το καλύβι – το κινητό το φόρτιζε στο μαγαζί.

Ξύπνησε το αγόρι, το έντυσε με βαριά ρούχα και του φόρεσε το μπουφάν που του 'χε φέρει απ' τη Θεσσαλονίκη το αφεντικό της. Επιθεώρησε μια τελευταία φορά το σακίδιο και το κρέμασε στον δεξή της ώμο. Ένας μεταλλικός ήχος ακούστηκε από μέσα και το παιδί έστρεψε αργά το βλέμμα. Η γυναίκα χαμογέλασε σκυθρωπά. Τον τελευταίο μήνα ελάχιστα πράγματα του τραβούσαν την προσοχή. Πήρε το χέρι του στην αριστερή της παλάμη, τον οδήγησε έξω, στο πίσω μέρος της αυλής, και οι δυο

τους ξεκίνησαν να ανεβαίνουν την πλαγιά μέσα από τις γυμνές βελανιδιές.

Παρά το άπλετο φως που έριχνε η πανσέληνος, η πορεία αποδείχτηκε αργή, δύσκολη. Ο ανήφορος ήταν γεμάτος με πεσμένα κλαδιά και σάπια φύλλα που έκαναν τα φθαρμένα παπούτσια τους να γλιστράνε. Το χώμα είχε λιγοστέψει μετά τις πλημμύρες του Σεπτέμβρη και από μέσα ξεπρόβαλλαν ρίζες που μπλέκονταν στα πόδια τους σαν ανήσυχα δάχτυλα. Το παιδί περπατούσε με μικρά βήματα, δίχως ρυθμό, χωρίς καμία αίσθηση της κλίσης της πλαγιάς. Θα είχε κατρακυλήσει προ πολλού αν η μητέρα του δεν το κρατούσε διαρκώς από το χέρι.

Μόλις βγήκαν στον παλιό χωματόδρομο η γυναίκα σταμάτησε να πάρει μια ανάσα. Κάθισε στα απομεινάρια του κορμού ενός μεγάλου ελατιού που κάποιος μανιασμένος κεραυνός είχε σωριάσει τον περασμένο Ιούνη. Το αγόρι έμεινε να βαριανασαίνει όρθιο με κενό βλέμμα πλάι της. Πού και πού έβγαζε απ' τον λαιμό ανήσυχους ρόγχους που έμοιαζαν με γρυλίσματα γουρουνιού.

Η γυναίκα αναστέναξε. Είχαν περάσει ήδη δυο μήνες από όταν το δέρμα του άρχισε να χλωμιάζει και το μυαλό του να σαλεύει. Από κείνο το βράδυ του Οκτώβρη που δυο πελάτες τον βρήκαν μούσκεμα πλάι στον δρόμο και τον έφεραν στο μαγαζί. Η στιγμή είχε χαραχτεί μέσα της: το παιδί έτρεμε, το βλέμμα του ήταν θολό, νυσταλέο, και δεν μπορούσε να αρθρώσει κουβέντα, μονάχα γρύλιζε.

Παρά τις πολυάριθμες εξετάσεις, οι γιατροί στο νοσοκομείο δεν κατάφεραν να εντοπίσουν κάποια βλάβη.

Απελπισμένη, αναζήτησε γιατροσόφια: αλοιφές, αφεψήματα και φίλτρα, συνταγές που της πρότειναν οι ντόπιοι φτιαγμένες με βότανα και μανιτάρια του βουνού, μα τίποτα απ' αυτά δεν απέφερε καρπό. Κατόπιν στράφηκε σε σκοτεινότερες γωνιές, σε όσα είχε διδαχτεί απ' τη γιαγιά και τη θεία της στα ορεινά της δικής της χώρας. Έφτιαξε ομοιώματα του παιδιού από χώμα και ξύλα, μικρές κούκλες που τις βάφτισε, τις σκέπασε, τις καψάλισε και τις θρυμμάτισε. Πάλι όμως δίχως αποτέλεσμα.

Εντέλει αρπάχτηκε από κάτι που άκουσε στο χωριό ένα βράδυ του περασμένου Ιούλη, μπροστά σε κάρβουνα που ξεψυχούσαν κάτω από ένα ολόγιομο φεγγάρι, ίδιο μ' αυτό που έφεγγε τώρα από πάνω της. Ήταν μια σκοτεινή ιστορία για κάποια τελετουργία που ίσως μπορούσε να βοηθήσει το παιδί. Η διήγηση είχε πολλά κενά και δεν εξηγούσε πώς ακριβώς έπρεπε να γίνει η τελετή, μα αυτή δεν πτοήθηκε. Έπλεξε καινούριες προσευχές από τραγούδια της πατρίδας της κι από τις μελωδίες του ποταμού που περνούσε από το χωριό. Αναζήτησε σύμβολα σε παλιά φουστάνια, σε ροζιασμένους κορμούς αλλά και στα όνειρά της. Βρήκε κατάλληλο σημείο, ένα απομονωμένο ξέφωτο που το καλοκαίρι γέμιζε ασφόδελους.

Όταν ένωσε έτοιμη απαίτησε απ' το αφεντικό την πρώτη άδεια μετά από έξι μήνες, μία βδομάδα για να φροντίσει τον γιο της. Για τρεις συνεχόμενες νύχτες ανέβαινε στο ξέφωτο, άναβε φωτιά και έκαιγε βοτάνια για να εξαγνίσει το μέρος, να το προετοιμάσει για την αποψινή νύχτα, για την πανσέληνο.

Σηκώθηκε, έπιασε ξανά το αγόρι από το χέρι και χώθηκαν μαζί στο ελατόδασος που ξεκινούσε από την πάνω μεριά του ερημωμένου δρόμου. Τα δέντρα εκεί ήταν τόσο πυκνά που αναγκάστηκε να ανάψει τον μικρό πλακέ φακό που είχε χώσει στην τσέπη – έπειτα από τέσσερις μέρες χωρίς φόρτιση το κινητό ξέμεινε από μπαταρία.

Τους πήρε ένα τέταρτο μέχρι να πατήσουν στο ξέφωτο, δεκαπέντε βασανιστικά λεπτά όπου το αγόρι γρύλιζε όλο και πιο συχνά, ενώ δύο φορές κινήθηκε τόσο απότομα που κόντεψε να γκρεμιστεί στην πλαγιά μαζί με τη μητέρα του.

Έφτασαν την ώρα που η καμπάνα άρχισε να χτυπάει. Είχε πάει δέκα. Το φεγγάρι βρισκόταν σχεδόν στην κορυφή του ουρανού και άπλωνε γενναιόδωρα το φως του στο μικρό άνοιγμα του δάσους. Το έδαφος εκεί είχε ελάχιστη κλίση και η γυναίκα άφησε το αγόρι να στέκεται όρθιο, σαν αναποφάσιτος υπνοβάτης.

Ακούμπησε κατάχαμα τον μπόγο που κουβαλούσε και έβγαλε από μέσα μια στρογγυλή μεταλλική λεκάνη, ένα μικρό κομμάτι χορτόπιτα τυλιγμένο σε αλουμινόχαρτο και ένα μεγάλο ξύλινο παγούρι με ανάγλυφες εικόνες του φεγγαριού σε διάφορες φάσεις του. Πρώτα ετοίμασε έναν σωρό από στεγνά κλαδιά, δίχως όμως να τα ανάψει· αυτό θα γινόταν αργότερα, στο τέλος. Ξεδίπλωσε το αλουμινόχαρτο και τοποθέτησε την πίτα κατάχαμα στο κέντρο του ξέφωτου. Έπειτα έστησε τη λεκάνη από πάνω και τη γέμισε αργά με νερό απ' το παγούρι, ενώ παράλληλα έψελνε χαμηλόφωνα λέξεις που έκαναν τις ελατοβελόνες

να θροΐζουν ελαφρά χωρίς φύσημα ανέμου. Μόλις γέμισε το σκεύος πρόσεξε πως η φεγγαρογέννητη σκιά του αγοριού είχε αρχίσει να αναδεύεται ελαφρά. Ήταν σαν να την έβλεπε μέσα από τον καπνό κάποιας αόρατης φωτιάς.

Έσβησε τον φακό, έβγαλε την κάπα και έμεινε με ένα ψηλόλαιμο φουστάνι από πορφυρό ύφασμα. Ήταν κεντημένο με ασημένιες κλωστές που σχημάτιζαν ένα δάσος από φιγούρες: αδρές ανθρώπινες μορφές, άστρα, βουνά, καθώς και άλλα σύμβολα που είχε συγκεντρώσει για την τελετή. Πήρε από το σακίδιο ένα μαχαίρι με λευκή λαβή και θαμπή λάμα και χάραξε έναν κύκλο στο χώμα γύρω από τη λεκάνη. Έπειτα σήκωσε τη μύτη της λεπίδας στον ουρανό, προς την πανσέληνο, και άρχισε να απαγγέλλει έναν ψαλμό που είχε σκαρώσει, μια απόκρυφη επωδή· ακουγόταν σαν φίδια που σέρνονταν πάνω σε θρύψαλα από γυαλιά και σύριζαν προς τιμή χθόνιων θεοτήτων.

Σηκώθηκε άνεμος δίχως σαφή προέλευση, μια αδιάκοπη πνοή που έκανε τα κλαδιά να σείονται σαν κόκαλα και τα μαλλιά της γυναίκας να στροβιλίζονται σαν ερπετά. Η φωνή της έγινε δυνατότερη, ακόμη πιο απάνθρωπη. Το αγόρι έπεσε στα γόνατα κι άρχισε να γρυλίζει χωρίς σταματημό. Πυκνά σύννεφα κάλυψαν από τη μια στιγμή στην άλλη κάθε σπιθαμή του ουρανού, κατάμαυρα νέφη που συστρέφονταν και κόχλαζαν. Ο κόσμος σκοτεΐνιασε.

Η επωδή σταμάτησε απότομα και η αιχμή του μαχαίριού στράφηκε κάτω, προς το νερό της λεκάνης. Η λάμψη της σελήνης είχε χαθεί απ' το στερέωμα, πίσω από τα

παράξενα σύννεφα. Τώρα όμως ένα αμυδρό φως φάνηκε στη λεκάνη, μια απαλή, ωχρή λάμψη, σαν να 'μεινε στο νερό η ανάμνηση από το καθρέφτισμα του φεγγαριού. Η γυναίκα άδραξε τους ώμους του παιδιού, τρυφερά μα με πυγμή, και το οδήγησε μπροστά στο αυτόφωτο σκεύος. Το έβαλε να σκύψει πάνω από τη λεκάνη, να κοιτάξει μέσα· πλησίασε τόσο κοντά που η μύτη του σχεδόν άγγιξε το νερό. Το σκοτάδι γύρω τους έγινε απόλυτο.

Μερικές στιγμές αργότερα το παιδί έβγαλε ένα δυνατό μουγκρητό κι ύστερα αλλεπάλληλα υπόκωφα γρυλίσματα. Προσπάθησε να σηκωθεί, μα η μητέρα του το κρατούσε κάτω σθεναρά.

Ξάφνου μια λάμψη άστραψε από την άλλη άκρη του ξέφωτου και ένας δυνατός κρότος αντήχησε στην πλαγιά. Έπειτα πανδαιμόνιο: ένας βαρύς γδούπος, μια απότομη κίνηση, μια μεταλλική κλαγγή, ήχος από νερό που πέφτει σε σάρκα, γρήγορα βήματα που χάθηκαν στον κατήφορο, μαζί με πνιχτά αναφιλητά.